

ВКАЗІВКИ ДО КУРСУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Гонтаренко Л.О.

Тема 2 . Київська Русь

Передумови утворення Київської Русі. Теорії походження Київської Русі. Соціально-економічні і політичні фактори об'єднання слов'ян. Розвиток і характер землеволодіння. Соціально-економічний розвиток Київської Русі. Внутрішні та зовнішні фактори розвитку Київської держави за Ігоря, Ольги, Святослава. Відносини Русі з кочівниками. Військові походи князів Руської держави. Етнічні процеси в Київській Русі. Хрещення Русі та його історичне значення. Київська митрополія. Володимир Великий та Ярослав Мудрий. Соціально-економічний розвиток. Соціальна структура населення. "Руська правда".

Тема 3. Роздроблення Русі. Південно-західні руські князівства (XII -перша половина XIV ст.).

Причини роздробленості Русі. Форми земельної власності. Зростання політичної і економічної могутності місцевих центрів. Соціальна структура населення. Продовження процесу формування української народності. Економічне і політичне зростання Галицького князівства. Внутрішня і зовнішня політика Ростиславичів. Ярослав Осмомисл. Протистояння експансії польських і угорських феодалів. Роман Мстиславович. Соціально-економічний розвиток Галицько-Волинського князівства. Виникнення і зростання міст. Суспільно-політичний і адміністративний устрій. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали. Ідея єдності Русі. Спроби Данила Галицького організувати антиординську коаліцію держав.

Тема 4. Україна під владою Литви і Польщі

Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Боротьба за оволодіння Галицько-Волинським князівством. Політика великих литовських князів на українських землях. Соціально-політичний устрій держави. Розширення південних кордонів князівства. Литовській князь Вітовт, його зовнішня і внутрішня політика. Юридичне оформлення кріпосного права. Зростання впливу Польщі на Литву. Місце українських магнатів і шляхти в політичному житті. Наступ католицизму. Православна церква. Походження, джерела поповнення і час виникнення козацтва. Місце козаків у охороні південних рубежів. Причини, час і місце заснування першої Запорозької Січі. Напади татар і турків на українські землі. Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIV – у середині XVI ст. Розвиток сільського господарства, ремесла сільських і міських промислів.

Розділ 2. УКРАЇНА НА ПОРОЗІ НОВОГО ЧАСУ

Тема 5. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга половина XVI - перша половина XVII ст.) Зростання козацтва. Визвольна війна.

Люблінська унія. Україна під владою Польщі. Соціально-економічний розвиток України. Колонізація Лівобережної України. Магдебурзьке право. Мануфактури. Торгівля. Берестейська церковна унія. Посилення соціального і національно-релігійного гніту в Україні. Виникнення реєстрового козацтва. Формування суспільно-політичного устрою Запорозької Січі. Козацькі повстання. Визвольна війна українського народу у середині XVII ст. Зародження української козацької держави. Гетьман Іван Виговський. Порушення умов Переяславської угоди. Розчленування України на Лівобережжя й

Правобережжя. Наступ на політичну автономію України. Обрання гетьманом Івана Мазепи. Зміцнення влади козацької старшини. П Орлик та його Конституція. Інкorporаційна політика царизму. Боротьба старшини за відновлення гетьманства Ліквідація Запорозької Січі.

Тема 6. Правобережні та західноукраїнські землі під владою Польщі (2 половина ХУП-ХУІІІ ст.)

Спустошення Наддніпрянського Правобережжя. Умови економічного розвитку. Відновлення козацтва. Західноукраїнські землі під чужоземним ігом. Рух опришків. Закарпаття під владою Угорщини. Буковинські, землі в складі Молдавського князівства Інкorporація України в державну структуру Російської й Австрійської імперій. Перший поділ Речі Посполитої. Захоплення Австрією Галичини й Буковини. Включення Правобережної України до складу Російської імперії. Третій поділ Речі Посполитої. Перетворення Гетьманщини у провінцію Російської імперії. Закріпачення селян Лівобережної України. Поширення на старшину прав російського дворянства Україна в російсько-турецьких війнах другої половини ХУІІІ ст.

Рекомендована література: 34, 51, 56.

Розділ 3. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ПІД ВЛАДОЮ РОСІЙСЬКОЇ Й АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЙ

Тема 7. Українські землі у складі Росії у першій половині ХІХ ст.

Розвиток товарних відносин і криза феодальної системи господарства. Стан сільського господарства. Промисловість. Торгівля. Транспорт. Загострення соціальних суперечностей. Поширення кріпацтва на Південну Україну. Участь українського населення у війні 1812р. Декабристи в Україні. "Південне товариство". Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну. Початок українського національного відродження. Утворення Кирило-Мефодіївського товариства. Закарпаття у складі Австрійської монархії. "Руська трійця" Західноукраїнські землі в революції 1848-1849 рр. Головна руська рада Скасування панщини. Формування української мови. Політика австрійського уряду щодо української культури.

Тема 8. Українські землі у складі Росії та Австрії у 2 половині ХІХ ст.

Піднесення антикріпацького руху. "Київська старовина". Підготовка селянської реформи. Маніфест і положення 19 лютого 1861 р. Реформи 60-70-х рр., історичне значення реформ. Промисловий розвиток. Залізничне будівництво. Чужоземний капітал. Народження вітчизняної буржуазії. Стан сільського господарства Зростання міст. Студентські громади. "Братерство тарасівців". Народовольці в Україні. Робітничий рух. Марксистські гуртки. Перші соціал-демократичні організації. Активізація національного руху. Перші політичні партії. Західноукраїнські землі в другій половині ХІХ ст. Економічний розвиток західноукраїнських земель після революції 1848-1849 рр. Чужоземний капітал у промисловості. Становище робітників. Національний склад буржуазії й робітників. Стан сільського господарства Москвофіли й народовці. Тенденції культурного розвитку. Валуєвський циркуляр та Ємський указ.

Розділ 4. УКРАЇНА В ХХ СТОРІЧЧІ

Тема 9. Україна на початку нового століття.

Соціально-економічне становище українських земель у складі Росії. Економічна криза 1900-1903 рр. Загальноросійські й українські партії в Україні.

Українська політична думка на початку ХХ ст. Україна в /демократичній революції 1905-1907 рр. Жовтневий політичний страйк. Виникнення рад робітничих депутатів.

Збройні виступи у Харкові, Олександрівську, Донбасі. Державна Дума Піднесення українського національного руху. Виникнення україномовної преси. "Цхквіти" в українському русі. Третьочервневий переворот. Столипінська аграрна реформа Українське питання в Державній Думі. Західноукраїнські землі на початку XX ст. Соціально-економічний розвиток. Боротьба трудящих проти соціального гніту. Україна в першій світовій війні. Товариство українських поступовців. "Спілка визволення України", Українські січові стрільці. Антивоєнний рух народних мас.

Тема 10. Боротьба за відродження державності України (1917-1920 рр.).

Лютнева демократична революція 1917 р. Утворення Центральної Ради. Утворення рад. Центральної Ради та Тимчасового Уряду. Ставлення різних політичних сил та партій до збройного повстання у Петрограді в жовтні 1917 р., Утворення Української Народної Республіки. Виникнення в Україні радянського уряду. IV Універсал Центральної Ради. Ситуація України між російськими та австро-угорськими військами. Криза Центральної Ради навесні 1918 року. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського. Утворення Директорії, її склад, соціальна база, політика Відновлення УНР. її політика Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919р. Загальноукраїнський з'їзд Рад. Перша конституція України. Політика більшовиків в Україні.

Тема 11 УРСР в умовах нової економічної політики (1921-1928 рр.).

Соціально-економічне й політичне становище України на початку 20-х років. Перехід до нової економічної політики. Голод 1921-1923 рр., УРСР у системі "договірної федерації". Наслідки входження УРСР до складу Радянського Союзу. Конституція СРСР 1924 р. Неп у промисловості. Суть господарського розрахунку. Трестування промисловості. Проблема безробіття. Перші наслідки відбудовного, процесу. Курс на "всеосяжну колективізацію". "Ножиці цін". Утвердження одноособової диктатури Й.В.Сталіна. Згортанні нової економічної політики. Результати капітального будівництва у промисловості в роки першої і другої п'ятирічок. Завершення колективізації основної частини селянських господарств у 1931 –1932. Судові політичні процеси 30-х років. Згортання політики українізації.

Тема 12. Україна в роки другої світової війни (1939-1945 рр.).

Становище на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Українське питання в політиці Польщі, Румунії, Чехословаччини. Організація українських націоналістів. Роль греко-католицької церкви в суспільно-політичному житті Західної України. Укладення пакту Молотова-Ріббентропа. Початок другої світової війни. Вступ армії на Західну Україну. Включення основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянизація. Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Катастрофічні поразки 1941 р. Початок народної боротьби в тилу ворога Німецький окупаційний: режим План "Ост". Адміністративний устрій окупованої України. Розгортання партизанського руху проти окупантів та діяльність підпілля. Утворення УПА. Нова програма й тактика ОУН Початок визволення території України. Завершення боїв за Україну восени 1944 р. Початок відбудовчих робіт. Особливості відбудови народного господарства України в умовах війни.

Тема 13. Україна у першому повоєнному десятиріччі.

Включення УРСР у світову політику як однієї з фундаторів і членів ООН. Операція "Вісла". Труднощі відбудови народного господарства. Голод 1946— 1947 рр. Насильницька колективізація в західних областях України. Масові репресії. Україна після смерті Сталіна. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа. Спроби лібералізації політичного режиму. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Реформи М. Хрущова, їх суперечливий і непослідовний характер., загальна

спрямованість і значення. Спроби подолання кризи в сільському господарстві. Поява декадентів в Україні. Зародження руху шестидесятників. Переміни в кремлівському керівництві у жовтні 1964 р. та їх. наслідки для України.

Тема 14. Україна в другій половині 60-х - першій половині 80-х років.

Зупинення реабілітації й замовчування злочинної діяльності Сталіна Деформації у структурі економіки України, хижацька експлуатація її багатств, будівництво хімічних підприємств, атомних електростанцій. Наростання екологічної небезпеки. Екстенсивний розвиток сільського господарства, шкідливість кампанії щодо ліквідації неперспективних сіл. Дальше обмеження прав України. Політичні репресії 60-70-х років. Поглиблення нігілістичного самовизнання; національної самотності українського народу. Становлення історії України. Розгортання правозахисного та дисидентського руху. Репресивні дії органів КДБ. Загострення гальмівних процесів у соціально-економічному та суспільно-етичному розвитку України.

Тема 15. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР і проголошення незалежності України (1985-1991 рр.)

Спроби М.С. Горбачова реформувати. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Відновлення критики сталінізму. Зростання політичної активності народу. Гальмування перебудовчих процесів в Україні. Національне пробудження українського народу. Реабілітація політичних в'язнів. Утворення нових політичних партій та громадських об'єднань. Курс національно-демократичних сил на утвердження державної та економічної незалежності республіки, утворення самостійної держави. Спроба серпневого (1991 р.) перевороту у Москві та його наслідки. Акт проголошення незалежності України. Заборона діяльності КПУ, Демократизації суспільства, відродженні національних традицій. Пробудження релігійного життя. Угода про Співдружність незалежних держав. Затвердження Державної символіки України.

Тема 16. Розвиток незалежної України

Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Зміцнення державних кордонів. Формування Збройних сил Запровадження національної грошової одиниці та інших інститутів державності. Прийняття Верховною Радою України нормативних актів. Перехід до ринкових відносин, приватизації, їх суперечливий характер. Зниження темпів промислового й сільськогосподарського виробництва Криза кредитно-фінансової системи. Наростання інфляційних процесів і соціальної напруженості. Пошуки шляхів виходу з кризи і соціального захисту населення. Труднощі національно-культурного відродження, розвитку. Кримська автономія. Формування багатопартійності в Україні. Прийняття Конституції України. Концепція зовнішньої політики України. Визнання України зарубіжними державами, встановлення дипломатичних відносин, формування представництв у міжнародних організаціях. Набуття Україною без'ядерного статусу. Зовнішньополітичні акції України щодо зміцнення миру і співробітництва.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРІЇ

Наведений нижче понятійний апарат окреслює вимоги щодо знань та умінь, якими повинні оволодіти студенти, вивчаючи курс історії України у вищому навчальному закладі.

Викладач повинен звернути увагу не стільки на формальне засвоєння фактичного матеріалу, скільки на здатність критично осмислювати різні точки зору і на основі першоджерел виробляти власне ставлення до подій минулого, знати термінологію, вміння

розрізняти причину від наслідку в історичному процесі.

* * *

Історичний час та історичний простір. Історичний та логічний аналіз як методи історичної науки.

Критерії періодизації історичного процесу. Цивілізаційний, культурологічний і формаційний підходи до періодизації історії.

Історичні джерела Ставлення суспільства до пам'яток історії культури.

Вітчизняна історія, значення її як наукової дисципліни й засобу формування національної самосвідомості. Роль вітчизняної історії у національному відродженні. Найвидатніші українські історики. Історіографія як галузь історичної науки.

Рід і плем'я. Родова й територіальна община Племінні союзи.

Етнічна територія. Автохтонність. Етногенез. Критерії етнокультурної спільності і народності. Політико-пропагандистський зміст поняття про єдину давньоруську народність.

Господарська діяльність людини. Споживчі й відтворюючі форми господарювання. Обмін і торгівля.

Походження релігії й церкви. Язичництво й християнство. Православ'я в духовному й політичному житті слов'янського світу.

Трансформація родоплемінного устрою в державний. Князь і бояри. Вільні смерди. Ремісники й купці в соціальній структурі суспільства

Особливості феодалізму Київської Русі. Земля, волость, удільне князівство. Фактори централізації й роздроблення земель.

Етапи й особливості формування східнослов'янських народностей. Оцінка ступеня зрілості української народності на різних фазах її формування.

Культурний процес у добу Київської Русі, Спільне й специфічне в культурному процесі Східної та Західної Європи.

Матеріальна культура давньокиївської доби. Основні чинники простішого економічного потенціалу. Причини поступового економічного занепаду Києва

Соціальні процеси у давньокиївському суспільстві. Закріпачення вільних смердів.

Землеволодіння й землекористування у Київській Русі. Причини відсутності васалітету. Династія Рюриковичів як політичний інститут.

Соціальний стан. Станова структура суспільства Селянство як соціальний стан.

Вплив монголо-татарського завоювання на економічні й соціальні відносини у Київській Русі. Дезінтеграція держави. Галицько-Волинське князівство. Характер литовського завоювання.

Виникнення козацтва і поступове відокремлення його у специфічний соціальний стан, відмінний від шляхти й селянства. Шляхетські вільності у Литви й Польщі. Магнати Польщі у громадсько-політичному житті Галичини. Полонізації української шляхти.

Політична карта Європи в добу пізнього середньовіччя. Причини піднесення Великого князівства Московського причини політичного занепаду Великого князівства Литовського. Розвиток ринкових відносин. Середньовічні міські організації: цехи, гільдії, братства Магдебурзьке право. Фільваркова система господарювання. Роль фільварку в закріпаченні селянства Завершення процесу закріпачення селян у Речі Посполитій. Міжстанові, міжетнічні і міжрелігійні суперечності на українських землях. Селянська війна як спосіб розв'язання суперечностей.

Козацтво як лідер селянської війни. Богдан Хмельницький як історичний діяч. Визвольна війна як соціальна й національна революція. Форми державності на порозі нового часу. Оцінка Польщі як шляхетської республіки. Специфіка Росії як потенціальної імперії. Специфіка Запорозької Січі як козацької республіки.

Хронологічні рамки Визвольної війни під проводом гетьмана Б. Хмельницького. Козацька держава як історичний феномен.

Поділ України між Російським царством і Річчю Посполитою. Поступове

поглинення гетьманської України Росією (у сферах політичній, економічній, культурній). Здобутки української культури на службі Російської імперії. Становище Правобережжя і західноукраїнських земель у складі Речі Посполитої. Поділи Речі Посполитої. Порівняння козацької старшини у правах із дворянами. Рецидив кріпосництва в Україні: причини і наслідки.

Православ'я й католицизм після Берестейської унії. Становище української церкви.

Основні закономірності всесвітньо-історичного процесу від Великої французької революції до першої світової війни. Подальший розвиток ринкових відносин. Народження індустріального суспільства метрополій колонії. Перша світова війна як цивілізаційна криза.

Політична карта Європи в нову добу. Адміністративно-територіальний поділ українських земель під владою Росії та Австро-Угорщини.

Трансформація народностей у нації: механізм процесу та його регіональні особливості. Імперські й недержавні нації. Особливості формування української нації. Культурницькі форми національного відродження. Політизація національного руху.

Трансформація станів у класи; механізм процесу та його регіональні й соціальні особливості. Процес класоутворення в українському суспільстві. Буржуазія й пролетаріат. Поява інтелігенції як окремого соціального прошарку та її станові корені.

Причини падіння кріпосного права в Російській імперії. Особливості скасування кріпосництва в Австрійській імперії. Характер еволюції селянства і поміщицького стану-класу після скасування кріпосництва.

Розвиток товарно-грошових відносин. Поява кредитно-банківської сфери. Розвиток капіталістичної промисловості й торгівлі. Поява єдиного внутрішнього ринку. Становище українських земель в імперських ринках. Масштаби й межі економічного спілкування українських земель у складі двох імперій.

Паралельне співіснування й переростання форм промислового виробництва ремесла, мануфактури, фабрики. Технічний переворот у промисловості і на транспорті, його соціальні наслідки, фонологічні межі співіснування до індустріального та індустріального суспільств.

Піднесення продуктивних сил після скасування кріпацтва. Особливості розвитку сільського господарства проблеми землеволодіння й землекористування в українському суспільстві. Колонізаційний рух українських селян і козаків. Антикріпосницький напрям колонізаційного руху західноукраїнських селян.

Особливості індустріалізації України. Урбанізаційні процеси. Роль іноземного капіталу у створенні залізничної мережі та промисловості Донецького басейну. Причини уповільненого розвитку індустрії на західноукраїнських землях.

Українська національна ідея, її генезис і розвиток. Загальноросійський, польський та український революційні рухи у взаємозв'язках і суперечностях.

Соціальні революції нового часу учасники, гасла, наслідки. Антиімперська й антикріпосницька революції 1848-1-849 рр. в Австрійській імперії. Особливості, революції 1905-1907рр. у Російській імперії.

Поява політичних партій. Перші українські партії. Загальноімперські політичні партії на українських землях.

Особливості розвитку української національної культури. Культурний процес на українських землях у складі двох імперій. Обмеження сфери застосування української мови царським урядом. Культурний обмін між українськими землями у складі двох імперій.

Закономірності всесвітньо-історичного процесу між першою й другою світовими війнами. Спроби розв'язання цивілізаційної кризи демократичними й тоталітарними методами. Вихід західної цивілізації з Великої депресії. Створення командної економіки комуністичного й нацистського типу.

Політична карта Європи й світу між 1914 і 1915 рр. Геополітичне становище

України.

Лютнева революція 1917р. в Російській імперії: причини, рушійні сили, гасла, хронологічні межі. Ставлення загальноросійського демократичного уряду до розгляду національної революції в Україні.

Виникнення рад робітничих і солдатських депутатів: причини, партійний склад, гасла, поширеність в Україні. Політичні гасла, сформульовані для рад більшовиками, меншовиками та есерами. Взаємовідносини революційних таборів, очолюваних Тимчасовим урядом і Петроградською радою робітничих і солдатських депутатів. Зростання популярності екстремістських політичних сил.

Закономірності розвитку українського національно-визвольного руху. Михайло Грушевський як історичний діяч. Соціальна й національна складові у революційному процесі. Розбіжності у соціальних і національних завданнях революції. Центральна Рада на чолі процесу державотворення. Українізація і більшовизація царської армії та їх, наслідки.

Жовтнева революція як інтегральна частина розпочатого в лютому 1917 р. революційного процесу. Розпуск Установчих зборів.

Зміст поняття «диктатура пролетаріату». Реальний зміст поняття «радянська влада». Перетворення більшовицької партії з урядової у державну. Внутрішні зміни у державній партії під впливом її будови на засадах «демократичного централізму». Заходи ВІ. Леніна по недопущенню спроб утворення в Україні окремої комуністичної партії.

Утворення Української Народної Республіки. Поява Української політичної реальності. Тактика Раднаркому щодо Центральної Ради. Форма й зміст національної радянської державності.

Проголошення незалежності УНР. Соціально-економічна політика Центральної Ради. Міжнародні контакти УНР. Сепаратний мир центральних держав з УНР і Російською Федерацією.

Незавершеність процесу державотворення в УНР. Конституція УНР. Українсько-радянська війна 1917-1918 рр. Причини поразки національної революції.

Українська Держава П. Скоропадського. Громадська війна проти окупантів. Цілі культурної політики П Скоропадського.

Суть політичного режиму Директорії. Причини політичного краху.

Революція в Австро-Угорщині. Проголошення ЗУНР. Політична платформа урядових партій ЗУНР. Проголошення соборності України й шляхи її розв'язання.

Друга українсько-радянська війна 1918-1919 рр. Утворення Раднаркому УРСР і його місце в радянській системі влади. Поняття воєнно-політичного союзу радянських республік.

Наслідки втілення комуністичної доктрини в УРСР. Селянська війна з режимом «диктатури пролетаріату». Феномен Нестора Махна.

Окупація України білогвардійськими військами. Соціальна й національна політика АІ. Денікіна в Україні.

Цілі відновленої Польської держави в Україні. Поразка ЗУНР. Радянсько-польське протистояння на кордоні. Проблема східного кордону Польщі в політиці держав Антанти.

Третій прихід радянської влади в Україну. Мілітаризація народною господарства. Нова земельна політика радянського уряду України. Суть продовольчої розкладки і причини її запровадження.

Радянсько-польська війна 1920 р. Варшавський пакт. Причини провалу розрахунків С.Петлюри на допомогу Пiлсудського. Становище армії УНР після укладення перемир'я на радянсько-польському фронті.

Скасування продрозкладки, його політичні й соціально-економічні наслідки. перехід державної партії до системи заходів, названих «новою економічною політикою».

Причини і наслідки голоду 1921-1923 рр. в південних губерніях України. Конфіскація церковних цінностей.

Створення штучного ринку в державній промисловості. Поява госпрозрахунку. Природа радянських трестів. Відродження кредитно-фінансової системи. Монополія державної торгівлі.

СРСР як нова форма радянської державності. Причини створення СРСР. Конституційний статус УРСР у СРСР.

Політичний підтекст радянської українізації. Боротьба між центром і периферією в радянському апараті. Боротьба за владу в середині партійної олігархії.

Компартійно-радянська номенклатура в УРСР.

Вплив українізації на процес національного відродження? Контроль тоталітарної держави за культурним життям. Переслідування церковних діячів. Феномен націонал-ухильництва всередині державної партії. Роль Миколи Скрипника в культурному будівництві.

Індустріалізація радянського типу. Феномен «соціалістичного змагання». Інші засоби мотивації праці в економіці, позбавленій справжніх ринкових регуляторів. П'ятирічні плани. Організація масових виробничих рухів (стаханівський та ін.). Механізм директивного планування.

Результати індустріального зростання України в роки перших п'ятирічок. Структурні зрушення у виробництві.

Колективізація сільського господарства видимість і сутність понять «Куркулі» та «підкуркульники». Економічні і позаекономічні стосунки держави й колгоспів.

Саботаж колгоспного виробництва селянами. Натуральні штрафи - візитна картка терору голодом. Голодомор 1932—1933 рр. як найтяжча трагедія в історії українського народу.

Запровадження колгоспної торгівлі. Феномен колгоспної торгівлі в командній економіці.

Конституція СРСР 1936 р. і Конституція УРСР 1937 р. Масові репресії 1937-1938 рр. Перетворення Сталіна в одноособового диктатора Сталін і Україна

Поняття «культурної революції». Русифікація української школи. Культурна агресія проти національних меншин. Поняття титульної нації. Функції політичної освіти. Література й мистецтво «соціалістичного реалізму». Методи «зробітничення» творчих професій. Війна політичного режиму з національною Інтелігенцією й церквою.

Рішення країн-переможниць у першій світовій війні про приєднання Східної Галичини до Польщі. Українське питання в політиці Польщі, Румунії, Чехословаччини. Відношення компартійно-радянського керівництва щодо становища у західноукраїнських землях. Найвпливовіші політичні організації Західної України - УБЦП, УПА, ОУН Митрополит Андрій Шептицький у суспільному політичному житті Західної України Проблема Карпатської України після окупації Чехії нацистами.

Пакт Ріббентропа-Молотова і воз'єднання західноукраїнських земель з УРСР. Методи радянської західних областей. Масові репресії 1939-1941 рр.

Причини катастрофічних поразок радянських військ у 1941-1942 рр. Окупаційний режим в Україні. План «Ост». Радянський партизанський рух Тактика національності з нацистами і радянською владою. Проблеми колабораціонізму. Утрати України у війні. Вклад українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Характер відбудовного процесу воєнних років. Кримська конференція трьох держав про східний кордон Польщі. Воз'єднання Закарпатської України.

Світовий політичний процесу 1946-1991 рр. Політична карта Європи й світу. «Холодна війна». Народження постіндустріального суспільства Ракетно-космічна тонка Об'єктивні переваги ринкової економіки в умовах постіндустріального суспільства Системна криза комунізму.

Післявоєнна відбудова промислового потенціалу УРСР: пріоритети, строки, результати.

Доба пізньої сталінщини в історії України Становище селянства і сільського

господарства. Голод 1946-1947 рр. Нова смуга масових репресій. Продовження радянзації західних областей. Етнічна чистка у прикордонних районах України й Польщі. Операція «Вісла». ОУН-УПА у боротьбі з радянською владою. Ліквідація греко-католицької церкви. Боротьба з національною інтелігенцією. Державний антисемітизм.

Зміст «відлиги». Кардинальна зміна української політики центру: причини і наслідки. Лібералізація політичного режиму. Рух шістдесятників. Суперечливий характер національно-культурного відродження. Провал економічних реформ Реформи в соціальній сфері. Хрущов і Україна.

Поняття «застою». Прогресуюче відставання в нових технологіях. Посилення імпоротної залежності.

Господарство України у складі єдиного народногосподарського комплексу СРСР. Інвестиційна політика союзного уряду. Структурні зрушення у промисловості. Економічні зв'язки з країнами РЕВ. Вичерпання екстенсивних факторів економічного росту.

Політичний режим в добу Л. Брежнєва. Компартійно-радянська номенклатура України у відносинах з центром. Конституція УРСР 1978 р. Розгортання руху дисидентів.

Культурний процес у добу «застою». Здобутки української національної культури. Засоби ідеологічного й політичного впливу на інтелігенцію. Ратифікація освіти й культури. Проблема української мови.

Зміст терміна «перебудова». Поглиблення системної кризи радянського суспільства Провал курсу на прискорення темпів економічного розвитку. Початок дестабілізації економіки. Поглиблення інфляційних процесів.

Екологічна криза Катастрофа на ЧАБС.

Прийняття «гласності». Послаблення цензури. Посилення інтересу в суспільстві до «білих плям» радянської історії. Утрата важелів контролю з боку державної партії за громадсько-політичною активністю мас. Поява «неформальних організацій».

Конституційна реформа М. Горбачова. Вільні вибори 1989-1990 рр. в органи радянської влади. Фактична ліквідація монополії КПРС на владу.

Розгортання національного руху, переорієнтація місцевих компартійно-радянських еліт із московського центру на власний народ. «Парад суверенітетів». Спроби реформування СРСР. «ГКЧП як поворотний пункт в історії СРСР».

Проголошення «Акта незалежності України». Результати всеукраїнського референдуму та його підтвердження. Зміцнення інститутів державності України. Міжнародне визнання незалежності України. Допомога української діаспори в розбудові незалежної України.

Відносини України й Росії, Кримська проблема. Економічні стосунки.

Поняття «перехідної економіки». Причини затримки ринкових реформ. Економічні зв'язки з іншими країнами.

Поняття приватизації. Труднощі на шляху розгалуження економіки. Проблема землі як об'єкта приватної власності.

Соціальна структура пострадянської України. Поняття середнього класу. Труднощі у зростанні середнього класу й фермерів.

Стан основних галузей народного господарства Проблема реструктуризації виробництва й конверсії.

Матеріальне становище трудящих Проблема безробіття. Масові невиплати заробітної плати.

Політичне життя. Поняття «партії влади». Утворення політичних партій після заборони Компартії України. Причини непопулярності політичних партій. Криза профспілок. Кризи у церковному житті.

Проблема розподілу влади між її гілками, між центром і регіонами. Конституційний процес. Вхід України в Раду Європи. Прийняття Конституції України.

Перспективи.

Література:

1. Андрущенко В.Л., Федосов В.М. Запорізька Січ як український феномен. - К., 1995.
2. Антонович В. про козацькі часи на Україні. - К., 1991.
3. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. — К., 1993.
4. Аркас М.М. Історія України - Русі. - Київ: Вища школа. 1990.
5. Багалій Д.І. Історія Слобідської України. - Харків, 1993.
6. Баран В., Козак Д., Терпиловський Р. Походження слов'ян. - К., 1991.
7. Бойко О.Д. Історія України: посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К., 1999.
8. Бойко О.Д. Історія України (запитання і відповіді). - Київ, 1997.
9. Борисенко В.Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до XX ст. -К., 1996.
10. Верстюк В. Махновщина. - К.,1992.
11. Верстюк В. Ф., Дзюба О. М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. - К., 1995.
12. Грушевський М.С. Історія України-Русі. В 11 т., 12 кн. - К., 1991.
13. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. - К., 1992.
14. Дорошенко Д. Нарис історії України. - Т. 1-2. - К., 1991.
15. Історія України в особах IX-XVIII ст. - К., 1993.
16. Історія України в особах. Литовсько-польська доба. - К., 1997.
17. Історія України в особах XIX-XX ст. - К., 1995.
18. Історія Січових Стрільців. Воєнно-історичний нарис. - К., 1992.
19. Історія України: Навчальний посібник / За ред. Б. Д. Лановика. - К., 2000.
20. Історія України: Нове бачення / За ред. В.А. Смолія. Т. 1-2. - К.,1995.
21. Історія України. - Львів, 1998.
22. Історія України. Навчальний посібник. - К., 1998.
23. Історія України. Курс лекцій у двох книгах . - К., 1998.
24. Історія українського війська. Т. 1-2. - Львів, 1992, 1996.
25. Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні. - Париж; Нью-Йорк; Львів, 1993.
26. Коваль М. Україна: 1939-1945. - К., 1995.
27. Крип'якевич І.П. Історія України. - Львів, 1990.
28. Крип'якевич І.П. Історія українського війська. - Львів, 1936.
29. Кульчицкий С. Комунізм в Україні: Перше десятиріччя (1919-1928). -К.,1996.
30. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до 2000 року. - Харків, 2000.
31. Марочко В.І. Голодомор в Україні. Причини і наслідки. 1932-1933 рр. - К, 1994.
32. Мірчук П. Українська повстанська армія 1942-1952. Коротка історія. -Тернопіль, 1993.
33. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. - Львів, 1995.
34. Павленко Ю., Храмов Ю. Українська державність у 1917-1919 рр. - К., 1995.
35. Полонська-Василенко Н. Історія України. Т. 1-2. - К., 1995.
36. Рибалка І. Історія України. Ч. 1-3. - Харків, 1995, 1997, 2003.
37. Симоненко В.І., Радченко А.О. Історія України. З прадавніх часів до сьогодення. - Харків, 2000.
38. Слюсаренко А., Томенко М. Історія української конституції. - К.,1993.
39. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький. - К., 1995.
40. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея. - К., 1997.
41. Солдатенко В.Ф. Українська революція: концепція та історіографія. – К., 1997.
42. Субтельний О. Україна: історія. - К., 1993.
43. Терещенко Ю. Україна і Європейський світ. - К., 1996.

44. Толочко П. Київська Русь. - К., 1996.
45. Українська державність у ХХ ст. Історико-політологічний аналіз. - К., 1996.
46. Українська Центральна Рада. Документи і матеріали. Т. 1-2. - К., 1996, 1997.
47. Ульяновський В., Крижанівський О., Плохій С. Історія церкви та релігійної думки в Україні. У 3-х кн. - К., 1994.
48. Шевчук В. Козацька держава. - К., 1995.
49. Шевчук В., Тараненко М. Історія української державності. - К., 1999.
50. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. Т. 1-3.- К., 1990-1991.